

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ (UNEC)

Təsdiq edirəm:

“İctimai idarəetmə və sosial innovasiyalar”
kafedrasının müdiri: i.f.d., dos. E.Q.Məmmədov
12 sentyabr 2025-ci il

«SİYASİ ELMİN ƏSASLARI» FƏNNİ ÜZRƏ

İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI
(S İ L L A B U S)

FƏNN HAQQINDA MƏLUMAT

Fənnin kodu:	00064
Fənnin növü:	əsas
Tədris ili:	2025/2026
Fənnin tədris semestri:	yaz
Fənnin tədris forması:	əyani
Tədris dili:	Azərbaycan
Fakültə:	İqtisadiyyat və idarəetmə
Qrup:	258, 259 I kurs
Kafedra:	“İctimai idarəetmə və sosial innovasiyalar”
Tədris yükü:	60 saat
Kredit sayı:	6 (altı)

MÜƏLLİM HAQQINDA MƏLUMAT

Fənni tədris edən müəllim: **dos.Vəliyev Anar Cümşüd oğlu**

İş telefonu: **012 564 67 05**

Tələbələr üçün qəbul vaxtları: **cümə günü, saat 12.00-14.00**

Fənnin təsviri: “Siyasi elmin əsasları” fənni üzrə ixtisasa uyğun dərinləşdirilmiş proqramların, eləcə də dərslər vəsaiti və dərslərin yazılması zəruri əhəmiyyətə malikdir. Hazırkı şəraitdə politologiya fənninin dünya siyasətində və beynəlxalq siyasi münasibətlərdə baş verən mürəkkəb siyasi proseslər kontekstində öyrənilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir və özünəməxsus aktuallığı ilə səciyyələnir.

Son illər respublikamızda cəmiyyət həyatının bütün sahələrində, eləcə də siyasi, iqtisadi və təhsil sistemində ciddi islahatlar həyata keçirilmişdir. Mənəvi həyatın xüsusi sferası olan təhsil sahəsindəki islahatların məqsədi onu daha da təkmilləşdirməkdən, müasirdövrün tələblərinə uyğunlaşdırmaqdan və dünya standartlarına cavab verməkdən ibarətdir. Bu islahatlar humanitar-sosial elmlərin tədrisi sahəsində müəyyən əhəmiyyətli dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. “Siyasi elmlərin əsasları” kursunun predmetini təşkil edən siyasət insanlarının həyatfəaliyyətinin bütün sferalarına nüfuz və təsir edir. Təsadüfi deyil ki, gündəlik həyatda siyasətin rolu daim artır. Bu baxımdan hazırda siyasət haqqında elm olan politologiyayı dərinləndirən və əhatəli mənimsəmək cəhdi ölkəmizdə həyata keçirilən siyasi və iqtisadi islahatların uğurlu həllində cəmiyyət üzvlərinin fəallığına ciddi təsir göstərə bilər. Cəmiyyət üzvlərinin siyasi biliyinin artırılmasında, onların siyasi həyata fəal cəlb edilməsi metodlarından biri tədris müəssisələrində siyasi biliklərin mənimsədilməsidir. Məhz politologiya fənni də bu çətin və olduqca məsuliyyətli vəzifənin yerinə yetirilməsinə xidmət edir. O, tələbələrin siyasi dünyagörüşünün formalaşmasına, siyasi elm haqqında bilik və təsəvvürlərinin dərinləşməsi əsasında onlarda siyasi şüur və mədəniyyətin formalaşmasında səmərəli rol oynayır.

Fənnin məqsədi: “Siyasi elmin əsasları” fənninin məqsədi müasir dünyanın siyasi xəritəsini təhlil etmək, əhəmiyyət kəsb edən problemləri ilə maraqlananların siyasi təfəkkür tərzinə və siyasi dünyagörüşünün zənginləşməsinə, tələbələr və müəllimlərin də tələbatının ödənilməsinə müəyyən faydalı təsir göstərməkdir.

Fənnin qısa məzmunu: Kurs müddətində dünyanın ümumi coğrafi səciyyəsi, siyasi ideologiyalar, partiyalar və hakimiyyət baarəsində baxışlar, siyasi münaqişələr və onların həlli yolları, dünyanın siyasi xəritəsinin formalaşması mərhələləri, qlobal və ekoloji problemlər və s. kimi mövzular kursun əsas mövzularıdır.

Fənnin tədrisi zamanı əyani vasitələrdən – kursla bağlı mövcud ədəbiyyatlardan, internet saytlarından və istifadəsi mümkün olan digər tədris vəsaitlərindən istifadə olunması nəzərdə tutulmuşdur.

“Siyasi elmin əsasları” fənninin tədrisi prosesində tələbələr müstəqil olaraq aşağıdakı ümumi kompetensiyalarına (-ÜK) malik olmalıdırlar:

ÜK-1- İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı kommunikasiya bacarıqlarına;

ÜK-3- Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə, milli dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma qabiliyyətlərinə;

ÜK 5- İş yerində informasiya texnologiyalarından istifadə etmək qabiliyyəti;

ÜK-6- Komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşmaya nail olmaq qabiliyyətinin;

ÜK -9- Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarıqlarına;

ÜK-10- Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirilmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq qabiliyyəti;

Fənninin tədrisində tələbə aşağıdakı **Peşə kompetensiyaları (PK)** əldə etməlidir;

PK-2- Dünyanın siyasi sisteminin formalaşmasını, təkamülünü və müasir siyasi sistemində baş verən hadisələrə təsirini təhlil etmək, tarixi və müasir siyasi hadisələr və proseslər arasında əlaqəni və varisliyi müəyyən etməyi bacarmaq;

PK-4- Siyasi-ictimai mütəfəkkirlərin dövlət, hüquq, ictimai və siyasi münasibətlərə dair təlim və nəzəriyyələrini ilkin mənbələr əsasında təhlil edərək, çağdaş beynəlxalq siyasi prosesləri və siyasi institutların fəaliyyətini qiymətləndirmək, habelə mühakimələr və proqnozlar irəli sürməyi bacarmaq; müasir azərbaycanlı kimliyinin və azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşmasında siyasi təlimlərin rolunu və təsirini müəyyən etmək;

PK-5- Siyasi elmin əsas kateqoriyaları, paradıqları, metodları, konsepsiyaları, nəzəriyyələrini mənimsəyərək, siyasətin institusional və qeyri-institusional sferaları, siyasi hakimiyyətin xüsusiyyətləri, siyasi elita və siyasi liderlər, siyasi sistemlər və siyasi rejimlər, siyasi ideologiya, siyasi mədəniyyətlə bağlı təhlillər aparmağı bacarmaq;

PK-8- Siyasi və ilkin elmi araşdırmalar apmaq üçün sosial emlərdə geniş yayılmış kəmiyyət və keyfiyyət metodlarından istifadə etməyi bacarmaq, bu üsul və metodlardan istifadə etməklə optimal qərarlar verə bilmək; tədqiqat istiqaməti üzrə uyğun və etibarlı informasiyanı fəqləndirməyi bacarmaq.

Fənnin təlim nəticələri:

FTN-1- Müasir siyasi konsepsiyaları və nəzəriyyələri təhlil edir;

FTN-2 Siyasi prosesləri yönləndirir;

FTN-3 Siyasi sistemlər, siyasi rejimlər, siyasi partiyalar, ictimai hərəkatlar, siyasi ideologiya, siyasi psixologiya və siyasi mədəniyyət haqqında biliklərə əsaslanaraq siyasi sahədə tədqiqatları qiymətləndirir.

PREREKVİZİTLƏR:

Fənnin tədrisi üçün öncədən tədrisi zəruri olan fənn yoxdur.

FƏNNİN MÜHAZİRƏ MÖVZULARI

Fənnin tədrisi üçün 90 saat nəzərdə tutulmuşdur. Hər bir mövzuya 2 auditoriya saati (2 saat müəhazirə) ayrılmışdır.

Mövzu 1. “Siyasi elmin əsasları” kursunun predmeti və tədqiqat obyektı.

Mövzu 2. Siyasi fikrin inkişafının əsas mərhələləri (qədim dövr)

Mövzu 3. Siyasi fikrin inkişafının əsas mərhələləri (orta əsrlər və yeni dövr)

Mövzu 4. Azərbaycanda siyasi fikrin inkişafı

Mövzu 5. Siyasət sosial fenomendir

Mövzu 6. Siyasi hakimiyyət və onun daşıyıcıları

Mövzu 7. Cəmiyyətin siyasi sistemi

Mövzu 8. Dövlət siyasi təsisatdır

Mövzu 9. Siyasi partiyalar və partiya sistemləri.

Mövzu 10. Demokratıya siyasi-hüquqi dəyərlər sistemidir

Mövzu 11. Siyasi rejimlər

Mövzu 12. Parlament və seçki sistemləri

Mövzu 13. Siyasi elitalar və siyasi liderlik

Mövzu 14. Beynəlxalq münasibətlər nəzəriyyəsi

Mövzu 15. Geosiyasət və müasir dünya

MÖVZULARIN MƏZMUNU VƏ TƏDRİS TEMATİK BÖLGÜSÜ

Həf-tələr	Mövzunun adı	Mövzunun qısa icmal	Mənbələr
1	“Siyasi elmin əsasları” kursunun predmeti və tədqiqat obyekt.	”Siyasi elmin əsasları elminin təşəkkül tarixi, inkişaf qanunauyğunluqları və predmeti. Politologiyanın kateqoriyaları, funksiyaları, metodları və sosial-humanitar elmlər sistemində yeri. Siyasi elmin obyektı və predmeti. Siyasi elmin funksiyaları , metodları, qanun və kateqoriyaları. İctimai elmlər sistemində siyasi elmin yeri.	Əfəndiyev M.Ə. Politologiya. Dərslük. Bakı: Elm, 2011.
2.	Siyasi fikrin inkişafının əsas mərhələləri (qədim dövr)	Qədim Misirdə siyasi fikirlər. Qədim Çində siyasi baxışlar. Qədim Hindistanda siyasi fikirlər. Antik dövrün siyasi baxışları. Ellinizm dövrünün siyasi fikirləri.	Əfəndiyev M.Ə. Politologiya. Dərslük. Bakı: Elm, 2011.
3.	Siyasi fikrin inkişafının əsas mərhələləri (orta əsrlər və yeni dövr)	Orta əsrlərdə siyasi fikrin inkişafı İntibah dövrünün siyasi ideyalar XVIII əsrfransız maarifçilərinin siyasi baxışları. Klassik alman fəlsəfəsi nümayəndələrinin siyasi ideyaları Amerikada siyasi fikrin inkişafı	Əfəndiyev M.Ə. Politologiya. Dərslük. Bakı: Elm, 2011.
4	Azərbaycanda siyasi fikrin inkişafı	Qədim dövrdə Azərbaycanda siyasi fikir Orta əsrdə Azərbaycanda siyasi fikir. XIX-XX əsrlərdə Azərbaycanda siyasi ideyalar. Qədim dövrdə Azərbaycanda siyasi fikir	Ələkbərova N.İ. Siyasi elmin tarixi və metodologiyası. Bakı: 2005.

5.	Siyasət sosial fenomendir	İnsan siyasi fəaliyyətin obyektı və subyektı kimi Şəxsiyyətin modelləri. Şəxsiyyətin siyasətə təsiri formaları Siyasi liderlik.	Əfəndiyev M.Ə. Politologiya. Dərslük. Bakı: Elm, 2011.
6	Siyasi hakimiyyət və onun daşıyıcıları	Hakimiyyətin tərfi və siyasi hakimiyyətin xüsusiyyətləri. Siyasi hakimiyyətin strukturu. Hakimiyyətin legitimliyi problemləri.	Əfəndiyev M.Ə. Politologiya. Dərslük. Bakı: Elm, 2011.
7	Cəmiyyətin siyasi sistemi	Cəmiyyətin siyasi sisteminin mahiyyəti və strukturu. Siyasi sistemlərin tipologiyası.	Şirəliyev H.İ., Əhmədov Ə.C. Politologiya. Dərslük. Bakı: Təbib,1997.
8.	Dövlət siyasi təsisatdır	“Dövlət” anlayışının mahiyyəti və onun əsas əlamətləri. Dövlətin funksiyaları. Dövlət quruluşu forması. İdarəçilik forması kimi monarxiya ilə respublika arasındakı fərq. Unitar dövlətin üstün və mənfi cəhətləri.Prezidentli respublika ilə parlamentli respublikanın əsas fərqi. Vətəndaş cəmiyyətinin dövlətdən fərqi.“Hüquqi dövlət” anlayışının mahiyyəti	İsgəndərzadə M. Politologiyanın əsasları. Bakı: 2012
9	Siyasi partiyalar və partiya sistemləri.	Siyasi partiyaların mahiyyəti, genezisi, funksiyaları. Siyasi partiyaların təsnifatı. Partiya sistemlərinin əsas növləri. Elita anlayışı. Elitanın əsas nəzəriyyələri. Siyasi elitaların mənşəyi, növləri və funksiyaları. Siyasi elitanın formalaşma mexanizmi.	İsgəndərzadə M. Politologiyanın əsasları. Bakı: 2012.
10	Demokratiya siyasi-hüquqi dəyərlər sistemidir	Demokratiya anlayışı. Demokratiyanın prinsipləri Demokratik proseduralar	Əfəndiyev M.Ə. Politologiya. Dərslük. Bakı: Elm, 2011.
11	Siyasi rejimlər	Siyasi rejim anlayışı. Totalitarizmin əsas əlamətləri. Totalitarizmin tarixi formaları. Avtoritarizmin əsas əlamətləri və formaları. Demokratiyanın əsas əlamətləri və növləri	İsgəndərzadə M. Politologiyanın əsasları. Bakı: 2012.
12	Parlament və seçki sistemləri	Seçkinin mahiyyəti və funksiyaları Seçki sistemləri.	İsgəndərzadə M. Politologiyanın əsasları. Bakı: 2012.

13	Siyasi elitalar və siyasi liderlik	Siyasi elitani şərtləndirən amillər; demokratik cəmiyyətin siyasi həyatında siyasi elitanın və liderin rolu; elitanın müxtəlif əlamətlərə görə təsnifatı; elitanın seçilməsi sistemləri olan antreprenər və gildiya sistemlərinin üstün və nöqsanlı cəhətləri; Müasir Azərbaycan siyasi elitesinin xarakterik xüsusiyyətləri. Rəhbərlik və liderlik arasındakı fərqlər. Liderə xas olan xarakterik keyfiyyətlər. Siyasi liderin əsas funksiyaları	İsgəndərzadə M. Politologiyanın əsasları. Bakı: 2012.
14	Beynəlxalq münasibətlər nəzəriyyəsi	Xarici siyasət anlayışı. Xarici siyasətlə beynəlxalq münasibətlər arasındakı fərq. Qloballaşmanın mahiyyəti. Müasir dövrün əsas qlobal problemləri. Azərbaycan Respublikası xarici siyasətinin aktual problemləri. Beynəlxalq münasibətlərin müxtəlif təsnifatı. Beynəlxalq münasibətlərin inkişafında üç başlıca mərhələ. Beynəlxalq münasibətlərin tarixi təsnifatı. Beynəlxalq münaqişələr və onların həlli yolları.	İsgəndərzadə M. Politologiyanın əsasları. Bakı: 2012.
15	Geosiyasət və müasir dünya	Geosiyasət və onun mənbələri. Geosiyasətin obyektı və predmeti. Geosiyasətin əsas qanunları, kateqoriyaları və funksiyaları. Geosiyasi epoxalar.	İsgəndərzadə M. Politologiyanın əsasları. Bakı: 2012.

FƏNNİN MÜHAZİRƏ MƏTNLƏRİ

Fənn üzrə bütün müəhazirə mətnləri, təqdimatlar, müzakirə sualları və tapşırıqlar elektron formatda Universitetin saytında “Virtual universitet” bölməsində (www.unec.edu.az), müəllimin şəxsi kabinetində yerləşdirilmişdir.

UNEC-də təhsilənlərin cari və aralıq qiymətləndirilməsi

QAYDALARI

Əyani təhsil forması üzrə

UNEC-də bakalavriat və magistratura səviyyələrində təhsilin bütün illəri üzrə fənlərin attestasiyası hər biri 50 bal formalaşdırın cari və aralıq qiymətləndirmə (toplam 100 bal) əsasında həyata keçirilir. Cari qiymətləndirmə bakalavr və magistrantların bilik və bacarıqlarının semestr ərzində qiymətləndirilməsi, aralıq qiymətləndirmə isə imtahan sessiyası zamanı həyata keçirilən qiymətləndirmədir.

Cari qiymətləndirmə üzrə 50 bal bakalavr və magistrantların semestr ərzində topladıqları **aktivlik və ara qiymətləndirmə** ballarının cəmlənməsi ilə formalaşır. Aktivlik balı hər bir fənn üzrə semestr ərzində maksimal 20 bal ola bilər və bu bal fənlərin tədris növünə uyğun olaraq aşağıdakı qaydada formalaşır:

- tədrisi mühazirə və seminar dərsləri ilə həyata keçirilən fənlərdə seminar dərslərində alınan ballar əsasında;
- tədrisi mühazirə, laboratoriya və seminar dərsləri ilə həyata keçirilən fənlərdə laboratoriya işləri yerinə yetirilməsinə görə və seminar dərslərində alınan ballar əsasında;
- tədrisi mühazirə və laboratoriya dərsləri ilə həyata keçirilən fənlərdə laboratoriya işlərinin yerinə yetirilməsi əsasında;
- tədrisi yalnız mühazirə dərsləri ilə həyata keçirilən fənlərdə semestr layihələrinin yerinə yetirilməsi (MBA proqramında dərs zamanı qiymətləndirmə) əsasında;
- qabiliyyət tələb edən fənlərdə fərdi işlərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı praktik məşğələ müddətindəki fəaliyyət əsasında.

Hər semestrin əvvəlində bakalavr və magistrantlara təqdim edilən sillabuslarda hər bir fənn üzrə aktivlik balının necə formalaşması qaydası göstərilir.

Seminar dərslərində və praktik məşğələlərdə qiymətləndirmə 10 ballıq şkala əsasında həyata keçirilir və həmin ballar EDUMAN sistemində aşağıdakı nisbətlərdə hesaba alınır:

- 10 bal = 5 bal
- 9 bal = 4,5 bal
- 8 bal = 4 bal
- 7 bal = 3,5 bal
- 6 bal = 3 bal
- 5 bal = 2,5 bal
- 4 bal = 2 bal
- 3 bal = 1,5 bal
- 2 bal = 1 bal
- 1 bal = 0,5 bal

Qeyd: fənnin tədris növü mühazirə, seminar və laboratoriya olduğu zaman seminar dərsi üzrə bal nisbəti EDUMAN sistemində 10 bal = 2,5 bal nisbətində uyğun hesaba alınır:

Seminar dərslərində (qabiliyyət tələb edən fənlər istisna olmaqla) alınan ballar əsasında formalaşan yekun aktivlik balı aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$B = ((b_1+b_2+b_3+\dots+b_n)/s) * m/10$$

Burada,

B - yekun aktivlik balı;

b - seminar dərslərində alınan müxtəlif ballar;

s - semestr ərzində verilən cavabların sayı;

m - aktivlik balına ayrılan maksimal bal;

10 - bir seminar dərslərində toplanan maksimal baldır.

Bakalavr və magistrantlar semestr ərzində cəmi 4 dəfə, hər dəfə isə 10 bal aldığı halda maksimal aktivlik balını - 20 balı toplamış olur. Bu halda nəticə sistemdə $((10+10+10+10)/4) * 20/10 = 20$ olaraq hesaba alınır.

Maksimal bal toplaya bilməyənlər isə istədiyi halda 5-ci, 6-cı, 7-ci və s. dəfə cavab verməklə aktivlik balı toplaya bilirlər. Bu zaman müəllim ilkin olaraq həmin qrupda ümumilikdə 4 dəfə cavab verməyənlərdən başlamaqla növbəlilik prinsipi əsasında bakalavr və ya magistrantların cavab verməsi üçün imkan yaradır.

Bakalavr və magistrantlar semestr ərzində seminar dərində 4 dəfədən az cavab verdiyi halda çatışmayan cavab sayı sistem tərəfindən "0" bal olmaqla nəzərə alınır. Məsələn, əgər hər hansı təhsilalan bir fənn üzrə semestr ərzində cəmi 2 dəfə seminar dərində cavab verib və hər dəfə 10 bal aldığı halda onun yekun aktivlik balı hesablanan zaman həmin təhsilalanın nəticəsi $((10+10+0+0)/4) * 20/10$ kimi hesablanır. Seminar dərində ümumiyyətlə balı olmayan tələbənin aktivlik balı isə "0" bal hesab edilir.

Semestr ərzində təhsilalanların hər bir fənn üzrə topladığı nəticə tam olmadığı halda semestrin sonunda sistem tərəfindən adi riyazi qaydada həmin nəticələr yuvarlaqlaşdırılır (məs. 6,5 bal – 7 bal kimi nəzərə alınır).

Aktivlik balının - laboratoriya işlərinin yerinə yetirilməsi əsasında formalaşması Əlavə 1-də, semestr layihəsinin yerinə yetirilməsi əsasında formalaşması isə bakalavriat səviyyəsi üzrə Əlavə 2-də, magistratura səviyyəsi üzrə isə (MBA proqramı istisna olmaqla) Əlavə 3-də müəyyən edilmiş qaydada təmin edilir.

-Qabiliyyət tələb edən fənlər üzrə bakalavrların aktivlik balı onların praktik məşğələlər zamanı fərdi iş tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi ilə bağlı fəaliyyəti əsasında kumulyativ formalaşır. Magistrantların aktivlik balı isə onların yerinə yetirdikləri layihənin qiymətləndirilməsi əsasında təmin olunur.

Ara qiymətləndirmə - hər bir fənn üzrə semestr ərzində maksimal 30 bal formalaşdıran və ilk 7 tədris həftəsi ərzində keçilmiş mövzular üzrə (7-ci həftə də daxil olmaqla) aparılan qiymətləndirmədir. Ara qiymətləndirmə mərkəzləşdirilmiş qaydada test və ya yazılı üsulda 8-ci və 9-cu tədris həftələri ərzində keçirilir və təhsilalanlara həmin dövrə qədər mühazirəsi tamamlanmayan mövzu üzrə test və ya yazılı cavablandırılan sual təqdim edilmir. Fənlər üzrə (alt qrup fənləri də daxil olmaqla) ara qiymətləndirmə tədris prosesi dayandırılmadan bakalavriat səviyyəsində əks dərns növbələrində, magistratura səviyyəsində isə cədvəl üzrə dərns olmayan günlərdə, zərurət yarandığı halda isə şənbə günlərində keçirilir. Şənbə günləri ara qiymətləndirmə ilə əlaqədar əmək fəaliyyəti göstərən əməkdaşlara onların istəklərinə uyğun olaraq ara qiymətləndirmənin keçirildiyi təqvim ayı ərzində əlavə istirahət günü - "əvəzgün" verilir.

Ara qiymətləndirmənin cədvəli bir fənn - bir gün prinsipinə əsaslanmaqla ardıcıl günlər üzrə tərtib olunur və 6-cı tədris həftəsinin sonuna qədər UNEC-in saytında elan edilir.

Test üsulunda keçirilən ara qiymətləndirmə zamanı hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 30 test təqdim olunur. Testlərin hər biri 1 balla qiymətləndirilir və səhv cavablandırılmış testlər düz cavablara təsir etmir. Yazılı üsulunda keçirilən ara qiymətləndirmə zamanı isə hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 3 sual təqdim olunur. Bu qiymətləndirmə zamanı hər bir təhsilalana fənlərin xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla müxtəlif vaxt müddətləri verilir. Bu vaxt müddətləri UNEC Elmi Şurasının qərarı ilə müəyyən edilir.

Ara qiymətləndirmə üzrə üzrlü imtahanları (habelə olduğu halda texniki problem yaranmış imtahanlar) 11-ci tədris həftəsi ərzində eyni qaydada ardıcıl günlərdə keçirilir.

Qabiliyyət tələb edən fənlər üzrə ara qiymətləndirmə semestr ərzində yerinə yetirilən və hər biri 5 bal üzərindən qiymətləndirilən 6 fərdi işin (hər ay ərzində 2 iş olmaqla) qiymətləndirilməsi əsasında təmin olunur. Fənlər üzrə ara qiymətləndirmə onların tədrisi formasından (əyani, hibrid və ya online) asılı olmayaraq universitetin imtahan zallarında və ya bu məqsədlə müəyyən edilən auditoriyalarda test, qarışıq və ya yazılı üsullardan birinin istifadə edilməsi ilə keçirilir. Bu qiymətləndirmə üzrə nəticələr kağız formasında arxivləşdirilmir.

Bakalavriat və magistratura səviyyələri üzrə təhsilalanlara 75%-lik davamiyyət limiti tətbiq edilir. Fənn üzrə bu həddi aşanlar həmin fənn üzrə aralıq qiymətləndirməyə (sessiya imtahanına) buraxılmır. Davamiyyət limitini aşmayan əyani təhsilalanlar üçün həmin fənn üzrə davamiyyətə görə bal verilmir. Qiyyabi təhsilalma forması üzrə isə davamiyyət səviyyəsindən asılı olaraq maksimum 10 bal verilir.

Aralıq qiymətləndirmə - test, yazılı, qarışıq, şifahi və ya qabiliyyət imtahanı üsullarından biri ilə hər semestrin sonunda keçirilən sessiya imtahanıdır. Bu imtahanlarda təhsilalanların qiymətləndirilməsi 50 bal üzərindən hər bir imtahan üsulu üzrə müəyyən edilən qaydada həyata keçirilir.

Aralıq qiymətləndirmə semestr ərzində keçilmiş bütün mövzular üzrə tərtib edilən testlər, yazılı və ya şifahi imtahan sualları (qabiliyyət tələb edən fənlər istisna olmaqla) əsasında həyata keçirilir. Bu qiymətləndirmənin cədvəli imtahanlar arasında minimum 2 gün fasilə verilməklə tərtib olunur. İmtahan cədvəli 13-cü tədris həftəsində UNEC-in saytında elan edilir.

Test üsulunda keçirilən aralıq qiymətləndirmə zamanı hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 50 test təqdim olunur. Testlərin hər biri 1 balla qiymətləndirilir və səhv cavablandırılmış testlər düz cavablara təsir etmir. Yazılı üsulunda (qabiliyyət tələb edən fənlər istisna olmaqla) keçirilən aralıq qiymətləndirmə zamanı isə hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 5 sual təqdim olunur. Bu qiymətləndirmə zamanı hər bir təhsilalana fənlərin xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla müxtəlif vaxt müddətləri verilir. Bu vaxt müddətləri UNEC Elmi Şurasının qərarı ilə müəyyən edilir.

Aralıq qiymətləndirmə üzrə üzrlü imtahanları (texniki problem yaranmış imtahanlar da daxil olmaqla) sessiya bitdikdən sonra eyni qaydada ardıcıl günlər ərzində keçirilir.

Fənlərin tədrisi formasından (əyani, hibrid və ya online) asılı olmayaraq bütün imtahanlar universitetin imtahan zallarında və ya bu məqsədlə müəyyən edilən auditoriyalarda test, qarışıq, yazılı, şifahi və ya qabiliyyət imtahanı üsullarından birinin istifadə edilməsi ilə keçirilir. Bu qiymətləndirmə üzrə nəticələr kağız formasında arxivləşdirilir.

Tədris növlərinə müvafiq olaraq fənlər üzrə **cari və aralıq qiymətləndirmə** aşağıdakı qaydada və bal nisbətlərində həyata keçirilir:

- Tədrisi mühazirə və seminar dərslərindən ibarət olmaqla həyata keçirilən fənlərdə cari qiymətləndirmə üzrə 50 balın 20 balı aktivlik balı hesabına (10 bal = 5 bal nisbətində seminar dərslərində toplanan bal), 30 balı isə ara qiymətləndirmə əsasında təmin edilir. Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal - test və ya yazılı üsulda keçirilən sessiya imtahanı əsasında formalaşır;

- Tədrisi mühazirə, seminar və laboratoriya dərslərindən ibarət olmaqla həyata keçirilən fənlərdə cari qiymətləndirmə üzrə 50 balın 10 balı aktivlik balı hesabına (10 bal = 2,5 bal nisbətində seminar dərslərində toplanan bal), 10 balı Əlavə 1-də müəyyən edilmiş qaydada laboratoriya işlərinin yerinə yetirilməsi hesabına, 30 balı isə ara qiymətləndirmə əsasında təmin edilir. Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal - test və ya yazılı üsulda keçirilən sessiya imtahanı əsasında formalaşdırılır;

- Tədrisi mühazirə və laboratoriya dərslərindən ibarət olmaqla həyata keçirilən fənlərdə cari qiymətləndirmə üzrə 50 balın 20 balı Əlavə 1-də müəyyən edilmiş qaydada laboratoriya işlərinin yerinə yetirilməsi hesabına, 30 balı isə ara qiymətləndirmə əsasında təmin edilir. Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal - test və ya yazılı üsulda keçirilən sessiya imtahanı əsasında formalaşdırılır.

- Türk dünyası iqtisad fakültəsində cari qiymətləndirmə üzrə 50 balın 20 balı Əlavə 2-də müəyyən edilən qaydada yerinə yetirilən 1 layihənin qiymətləndirilməsi, 30 balı isə test və ya yazılı üsulda keçirilən ara qiymətləndirmə əsasında təmin edilir. Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal - test və ya yazılı üsulda keçirilən sessiya imtahanı əsasında formalaşdırılır;

- Beynəlxalq magistratura və doktorantura mərkəzində cari qiymətləndirmə üzrə 50 balın 20 balı Əlavə 3-də müəyyən edilən qaydada yerinə yetirilən 1 layihənin qiymətləndirilməsi, 30 balı isə yazılı üsulda keçirilən ara qiymətləndirmə əsasında təmin edilir. Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal - yazılı üsulda keçirilən sessiya imtahanı əsasında formalaşdırılır;

- Qabiliyyət tələb edən fənlər üzrə cari qiymətləndirmənin 50 balının 20 balı tələbələrin aktivlik balı (praktik məşğələ zamanı tapşırıqların icrası əsasında müəyyən edilir) hesabına formalaşdırılır. Qalan 30 bal isə semestr ərzində (hər ay 2 iş olmaqla) Əlavə 4-də qeyd olunan qaydada yerinə yetirilən və hər biri 5 balla qiymətləndirilən 6 fərdi işin qiymətləndirilməsi əsasında təmin edilir. Əlavə bal almaq üçün 7-ci fərdi işin təqdim edilməsinə icazə verilmir. Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal isə 180 dəqiqə müddətində keçirilən sessiya imtahanı ərzində çəkilən 1 rəsmi qiymətləndirilməsi əsasında təmin edilir. Bu imtahan nəticələri sistemə aidiyyəti kafedra tərəfindən daxil edilir.

- UNEC Biznes məktəbində cari qiymətləndirmə üzrə 50 balın 20 balı Əlavə 5-də müəyyən edilən qaydada yerinə yetirilən 1 layihənin qiymətləndirilməsi, 15 balı aktivlik balı (hər dərslərdə maksimal 1 bal olmaq şərti), 15 balı isə yazılı üsulda keçirilən ara qiymətləndirmə əsasında təmin edilir. Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal - yazılı üsulda keçirilən sessiya imtahanı əsasında formalaşdırılır.

Qiyabi təhsil forması üzrə tələbələrin cari və aralıq qiymətləndirilməsi qaydası

Qiyabi təhsilə alma formasında təhsilin bütün illərində tələbələrin fənlər üzrə attestasiyası cari və aralıq qiymətləndirmə əsasında həyata keçirilir. Cari qiymətləndirmə üzrə toplam - 30 bal, aralıq qiymətləndirmə üzrə isə 70 bal aşağıdakı qaydada formalaşır:

Cari qiymətləndirmə üzrə - 30 balın 10 balı tələbələrin dərslə davamiyyət səviyyəsinə görə, 20 bal isə mühazirə-məşğələ sessiyası müddətində tədris olunan fənlər üzrə eyni gündə keçirilən ara qiymətləndirmə

əsasında formalaşdırılır. Ara qiymətləndirmə zamanı tələbələrə hər fənn üzrə 10 sual verilir və onların hər biri 2 bal nisbətində hesablanır. Səhv cavablandırılmış testlər düz cavablara təsir etmir.

Ara qiymətləndirmə üçün tələbələrə hər bir fənnə 10 dəqiqə nisbətində (UNEC Elmi Şurasının qərarı ilə fərqli vaxt müddətləri müəyyən edilən fənlər istisna olmaqla) ümumi vaxt verilir. Verilən ümumi vaxtın (məs. 3 fənnə görə 30 dəqiqənin) fənlər üzrə müxtəlif nisbətlərdə (məs. 1-ci fənnə 12 dəqiqə, 2-ci fənnə 8 dəqiqə, 3-cü fənnə 10 dəqiqə) istifadə olunması hər bir tələbənin özü tərəfindən müəyyən olunur. Bu qiymətləndirmə üzrə nəticələr kağız formasında arxivləşdirilmir.

Üzrlü ara qiymətləndirmə eyni qaydada aralıq qiymətləndirmə başlayana qədər keçirilir.

Aralıq qiymətləndirmə üzrə 70 bal - yalnız test üsulunda keçirilən sessiya imtahanı əsasında formalaşdırılır. Bu imtahanlarda tələbələrə 50 test tapşırığı təqdim olunur və onların hər biri 1,4 bal təmin edir. Səhv cavablandırılmış testlər düz cavablara təsir etmir. Qiymətləndirmə zamanı hər bir tələbəyə UNEC Elmi Şurasının qərarı ilə müəyyən edilən vaxt müddəti verilir.

Üzrlü aralıq qiymətləndirmə imtahanları sessiya bitdikdən sonra növbəti semestr başlayana qədər (akademik təqvimlə müəyyən edilir) keçirilir.

Sərbəst işlər (qrup işi): nəzərdə tutulmayıb

TƏCRÜBƏ

Bu fənn üzrə istehsalat təsrübəsi nəzərdə tutulmayıb.

Tərtib etdi:

“İctimai idarəetmə və sosial innovasiyalar”

kafedrasının dosenti,

i.f.d; dosent Vəliyev Anar Cümşüd oğlu